

Дзітарапіцтва і Мастацтва

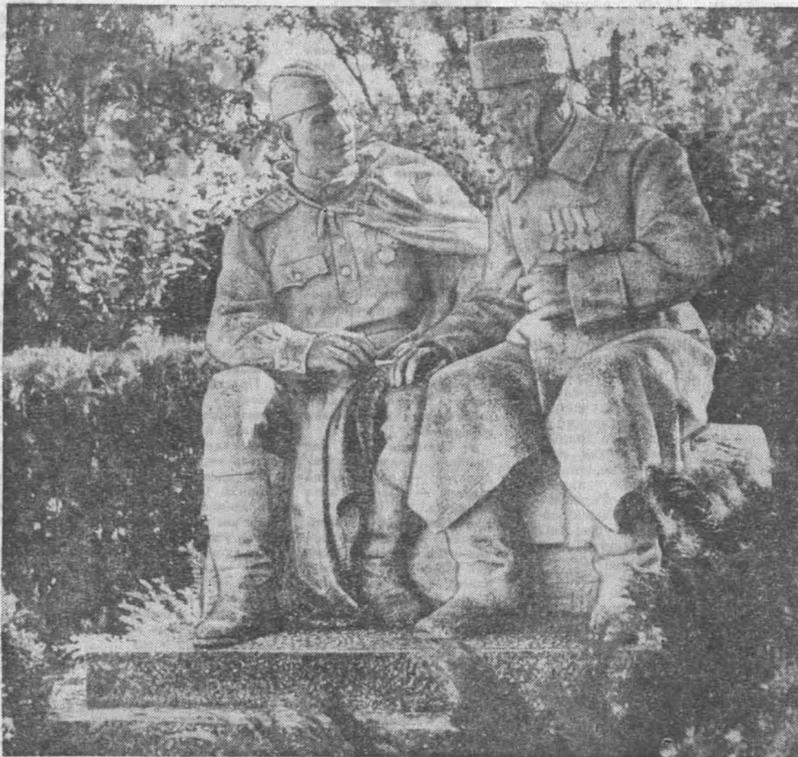
ПРАЛЕТАРЫ УСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

Год выдання 38-ы
№ 71 (2431)
9 верасня 1969 г.
АўТОРАК
Цана 4 кап.

25 ГАДОЎ НАЗАД
НАД ВЫЗВАЛЕНАЙ
АД ФАШЫЗМУ
БАЛГАРЫЯЙ
ЗАЛУНАЎ
СЦЯГ
СВАБОДЫ.

БРАТНЯЕ
ПРЫВІТАННЕ
БАЛГАРСКАМУ
НАРОДУ
У ДЗЕНЬ
ВЯЛІКАГА
СВЯТА!

Адзін з помнікаў непарушага братэрства, якіх ня мала на Балгарскай зямлі (сяло Горны Дыбнік паблізу Плевэны).

ПЕСНІ, НАРОДЖАНЫЯ ВЕРАСНЕМ

Дзімітр СТЭФАНАЎ
Верасень

Поўнае запаша спелых яблыкаў
і набраў для вас,
чырвоўармейцы.
Вы стаялі на трузавіку
так высока, што здалося ў небе
вашы ўсмешкі й зоркі мне свяцілі.
Вы саскокалі дадоў з зорнікаў,
вы саскокалі ў гімнасцэўках
абдымкамі.

І ў мяне запашаў аб яблыкі
надта сэрца стукалася моцна.
Яблыкі я раздаваў крамяніна,
яблыкі думанія даваў я,
даставаў з запашу хлапачай
вам, братушкі, чырвоўармейцы.
Поўнае запаша спелых яблыкаў...
Нават не забываў сам нарэзаць,
як з чырвонымі пладамі разам
я і сэрца вам аздаў сваё.

Нікалай АНТОНАЎ
Размова
з чужаземцам
наконт
пуцевадзіцеля

Гэта кніжка, відэа, не спадабалася
госцю—
перагарнуў з дзесятак лісціч:
— Гэй, прадавец,
я не бачу штосці!
Балгарскіх святых мясціні
Зрэшты, зямлі вашай жменька—
не дава, калі іх і зусім няма!
Пан чужаземец!
Скажы вам праўдзіва:
хвалюцца—дарма!
Пайдзіце ўдоўж рэк—
за іхнім удобным плачам
і не пятайдзеце: дзе!
Давярэце першай, якую ўбачыце,
і вяс яна, прымадзе:
калі не на верх Партызанскі,
то да Гайдучкай цясніны,
калі не на брацкія могілкі,
то на магілу байца...
Вы хочаце знаць, што такое
святыхня!
У сяле Батак,
там пакутнуу смерць
прыйнялі,
але не здаліся ў варажы руды,
Скажыце, які найвялікшы сабор
на зямлі
Увабраў столькі святасці, жальбы і
і сэркухі
Хто, як не нашы апантанцы
продкі,
калі мукі цярапчы
не было ўжо сіл,
хоць драўляным ядром,
а ўсё-ткі
страцілі ў Божы глухі небасцілі!
Дзе яшчэ пільце стагоддзяў каты
удзявалі галовы герояў на колі
У наго, як у нашай пакутніцы-маці,
чорная хустка—
нязменны ў вяхах арэопі!
Без дзяржавы сваёй заставаўся
балгарскі народ
Без прасветы не раз заставаўся
ў няволі,
Без кавалачка хлеба—на дзень
і не год...
Ды ніколі — без сцягу!
Ніколі!

Беларускія аматары паэзіі ўжо ня раз мелі магчымасць знаёміцца на роднай мове з творчасцю паэтаў Народнай Рэспублікі Балгарыі. У 1965 годзе быў выдадзены анталогічны зборнік «Ад стром Балканскіх», у якім былі прадстаўлены 63 аўтары. Летась выйшаў зборнік вершаў для дзяцей «Чарадзейны літарык», у якім былі змешчаны творы 55 балгарскіх паэтаў. Многа разоў пазычыныя галасы нашых задумліваўшых сяброў гучалі на старонках беларускіх перыядычных выданняў.

Прадстаўлены сёння на іхніх перакладах паэты належаць да пакалення, якія сутрапілі ў верасні 1944 года ў дзіцячым або ў юнацкім ўзросце і фармаваліся ўжо ў новых умовах—ва ўмовах пераможнага сацыялістычнага будаўніцтва. Звяртаючы увагу на тое, што амаль усе яны да гэтага часу на беларускай мове не друкаваліся, і такім чынам гэта будзе першае—спадзяюся, прымае—знаёмства імяў з адной кагорты паэтычнага сацыялістычнага Балгарыі.

І ўдзяміліся чыты, атрады,
каб вяселлі спрыялі,
выбравочы ў жонкі смерць,
каб, зрабіўшыся песняй, легендай,
па Балгарыі ўсёй пратрымець!
І ўзвешала Балкан іх гайдучка,
іх апошняе слова, апошні ўздых.
Колькі брацкіх магіл! За магілаў,
магілаў

Благой ДЗІМІТРОЎ
Тры паверхі
чалавека

Сяты і значнец, чалавек тры
паверхі мае—
страўнік,
сэрца
і розум!
Жывём адначасна мы на тэтых
трох паверхах
І розніца між намі бывае толькі
тая, што ў кожным з іх мы чумеем
па-рознаму.
Страўнік і розум не любяць
адзін аднаго.
Страўнік і сэрца адзін аднаго
ненавідзяць.
Аспрачваюць правы сваё заўсёды
сэрца з розумам
і паднаўляюць вочна сваяшчыны
свой саюз
супроць засад каварных
штодзённага быцця...
Нам воля жыць па выбару, але
мы мусім помніць:
прырода доўга думала пра
чалавечы рост,
калі злучала
розум,
сэрца
і страўнік!
Такое натуральнае паверхаў
размяшчэнне,
і толькі калі поўззеш—ўсё на
адным узроўні.

Георгі СВЕЖЫН
Адказ страхавому
агенту

Знаю, прыцяль, знаю, ты сам—
шчаслівы і мудры ў меру.
Фігара тут,
Фігара там—
з кватэры ў кватэру...
«Зстрахуйся, паці—
Мне пвеш, як саюўка.—

І каханай
мне была, я вочна ўдзячны ёй.
Наставаўшы сыну калыханак,
спіць саюўка на руцэ маёй—
тая, што кажаў я і казаю...
Ірдан ЯНКАЎ

Кавалі развітаюцца
з кавалём

Зусім раптоўна... Толькі нейкі
дзень
ці, можа, паўтара, як злёг у
ложак,
і не падняўся болей... Гэты дзень
стаў нечакана для яго апошнім.
Паспалі перад ганікам павялікі,
і падшлі яго сябры ад горнаў—
сперша адзін, услед за ім другі,
і нейкая жанчына ў хустцы

Ні ГІЛЕВІЧ.
Глянь на сённяшні свет:
скрозь і ўсюды—страхоўка!
Хоць рэфрэн твой гуманны,
і добры,
ды капрызна доля мая,
я на іных, відэа, не падобны,
дзіўны вырадак, мусіцьбы, я,
Кожны дзень ува мне памірае
штось,

што было дарагім, неацэнным.
Ужо сэрца—ўсё, як ёсць—
стала магільнікам сучасным.
Сёння даўнага сябра свайго
нечакана я страціў.
Не, не куля скасіла яго—
проста, ён чалавечасці здрадзіў.
Ён на нас, падначаленых, пугу
падняў.

Дзя мяне—ён ужо не ўваскрэсе.
Нас калісьці акуп паяднуў,
а цяпер—раздзіла крэсла.
Катастрофы ў любі,
катастрофы ў даверы—
я хварэю на ласку і гнеў.
На якую ж страхоўку
даці мне паперы!
Чым паможаш ты мне!
Не дазіся, што страўс з такім,
і не тыч для душы маёй лёд.
Боль мой, гнеў мой
са мною пакінь—
мне з пакутамі лепей.
Чалавечую годнасць я сам
бараніць буду ў век наш суровы.
Фігара тут,
Фігара там...
З богаў, прыцяль! Будзь
здоровы!

Георгі СТРУМСКІ
Тая, што кажаў
я і кахаю...

Тая, што кажаў я і кахаю,
спіць саюўка на руцэ маёй.
Як жыццё сваё ні прыгадаю—
разам з ёй заўсёды, разам з ёй.
Помню, светлаю парой шчаслівай
ля акна маяго мільнула нейкі—
маладой была і сарамлівай...
Не,
я знаў яе яшчэ раней!
З таю, што кажаў я і кахаю,
мы кармушы падлілі для птах,
матылькоў лавілі каля гаю,
і буквар чыталі па складах.
Цікавалі, як увечар знічка
ападзе, бы залаты ранет.
Мне была яна тады—сястрычка.
Не,
я знаў яе яшчэ раней!
Тая, што кажаў я і кахаю,
на рукаў мяне ўкладла спаць,
да шыкі туліла, малыхала.
Я ж не ведаў, як яе назваць.
Я не ведаў, што пра іхналеці,
благавіненая ў вяхах адна,
калі я не жмуў яшчэ на свеце,
да мяне спашалася яна.
Маці,
і сястроў,
я знаў яе яшчэ раней!
Тая, што кажаў я і кахаю,
каб раздзяліць з Балгарыяй мяне.
Каб адным вокам бачыў іх
заўсёды,
каб хлеб адной рукою падаваў
для іхняй сытасці і насалоды,
а сам—слабей быў і знемгаў.
Каб іх фальшывым голасам запевяў,
а в гром свайго згубіў да нематы,
каб, запытаны, сам не ведаў
пэўна:

балгарын ты ці не балгарын ты!
ялі б тое вога аслепіў без малю,
калі б яно хоць променьчык адзін
—
маленькі променьчык—для іх
адкавала
ад нашых гор высозных і дзікіх.
Я б сьва адсёк сваю руку
на ложак,
калі б яна вітаць іх пачала
ці хоць адну пасычунку—
добра ж плоціца!
адну пасычунку нашу прадаваў!

Раздзіма мілая, яны хацелі,
каб разлібілі і ўзнавідзеў я
твое прастора, будні і надзеі,
а ты была мая, уся—маці!

А я глядзеў, як ззяла сэрцам
Струма,
як выкрасаў стары Балкан агонь,
і напунілася адвагай дума,
і сілаў налілася далонь.
І цені—пералеті вараўшчына,
— як адні зніклі ў бездані глухой,
калі да долу я прыпаў на Шыльцы
і Шыльцы вырасла ў душы маёй.

Клімент ЦАЧАЎ
Нашы песні

Так, няма і не будзе вяртання
назад,
але песні, што пелі мы, з намі
навек засталіся...
Самураў ад сонкі адмеў
пагранічны атрад,
Тры танкісты радзіму сваю
бараніць пакляліся.

Пад курганам, у стапе шырокім,
матрос Жалезнік
Не падняўся з зямляна долу,
падкошаны куляў...
Нед лікім эскадронам—чырвоны
прастрэлены сцяг.
Дома сына дарэмна чакае
старая матуля.
За ракой, у далечы, агні дагарэлі
даўно.

Выплыў месца з-за хмар,
зашамцела ад ветру ракіта.
Там баец малады, у каня
вараного ля ног,
Развітаў з жыццём—
камсавольскае сэрца разбіта.

Песні, песні! І сёння яны
ў маім сэрцы гунаць.
Незабыўныя песні, што столькі
гадоў не змаўкалі.
Не змерлі на лютым марозе,
што клаў амерцянёна пачаць.
Не заглохлі, не згінулі
ў распачынаў горкім бакале.
І калі я ў дарозе, падбіты,
прысяду на міг
і схілю галаву—ад трысоў,
ад турбін і ад зморы —
Зноў пачую вясёлыя байцоў,
аднагодукаў маіх,
Зноў убачу, як ззяюць далёка
чырвоныя зоры.

Сёння іншыя песні пляюць. Іншы
рытм і ляд.
Я спынюся паслухаць—знаймае
штосці ў сіноплах.
Толькі ўражання—быццём
на свеце няма барыкад,
ці пажараў крываваў няма,
ні байцоў у акапах.
Не, не ўпаў Жалезнік, і чырвоны
не ўпушчаны сцяг,
Тры танкісты ў строю, і тачанка
без промажу носты...
І авіяны славай, змагавецца горды
«барат»
Ні спагады, ні літасці ў ворагаў!
ён не папросіць!

КРАІНА рыхтуецца да свайго
дзяржаўнага свята 100-годдзя
з дня нараджэння
Уладзіміра Ільіча Леніна.
Мастакі нахніна працуюць
над новымі творамі для выставак,
прысвечаных слаўнаму юбілею.
Іх мэта — увасобіць усё
істотнае, усё значнае, звязанае
з жыццём Леніна, з ленінскімі
думкамі, справамі, марамі, са
здзяйсненнямі ленінскіх заветаў.

Гаварыць пра Леніна — значыць
гаварыць пра цэлую эпоху
ў жыцці краіны і яе народаў,
пра эпоху ў жыцці чалавечасці.
У беларускім выяўленчым
мастацтве ўжо склаўся традыцыйны
асваення ленінскай тэматыкі.
Іны развіваюцца, набываюць
сілу, узбагачаюцца на аснове
новага гістарычнага вопыту народа.

Лепшыя творы беларускай
Леніна свядчаць пра разнастайнасць
мастацкага вырашэння
вобраза правядыра, вобраза
з яго палітыкаў і аднадумцаў.
Многія з гэтых твораў сталі
класікай беларускага сацыялістычнага
мастацтва.

У 1927 годзе на Усебеларускай
мастацкай выстаўцы былі
паказаны партрэт Уладзіміра
Ільіча Леніна, напісаны В. Волкавым.
Ён стаў падзеяй у нашым
выяўленчым мастацтве.
Напісаны ў традыцыйнай, класічнай
кампзіцыі, паўфігурны партрэт
уражаў рэалістычным жывапісам,
паглыбленнем ва ўнутраны свет
Ільіча, імкненнем перадаць
складанасць характару правядыра,
мысліцеля, чалавека.

Ленін — у задумні. Ён глядзіць
на вас. Мабыць, уважліва
слухае, думачы яшчэ і пра
нешта сваё, звязанае са сказаным
вам. Вашы словы быццам
трапляюць у арбіту магутнай
ленінскай думкі... Момент судакранання
вышай думкі з ленінскай —
якраз і ёсць самае прывабнае
ў партрэце. Я не кажу,
зразумела, пра партрэтнае
падобства, пра каларыстычны
вартасці твора.

В. Волкаў і пазней звяртаўся
да ленінскай тэмы. Але партрэт
1927 года, мне здаецца, самы
лепшы ў мастацтве.

Беларускі мастак шмат увагі
аддаў і вобразам аднадумцаў
Леніна, саратнікаў Леніна.
Спілны малонак Я. Зайцава,
створаны ў 1940 годзе, — «Валерыян
Уладзіміравіч Куйбішаў у
смыслах».

«Людзі слухаюць, як Куйбішаў
гаворыць з жандарамі.
Зімовы дзень. Сцены астрага ў
марозным тумане. За сценамі—
лясы і лясы. Нават тут, у астраго,
жандар трымаецца за шаб-

лю, ведучы сьцягна развалючыся,
ягога, відаць, пераважыць
ў ішчы астраго. Куйбішаў
трымаецца з годнасцю, з пачуццём
перананасці ў сіле ленінскіх
ідэй».

Перад Айчынай вайной
Я. Зайцаў стварыў карціну пра
героя грамадзянскай вайны
Васіля Іванавіча Чапаева. Эцюд
да яе — партрэт Чапаева—мае,
на сутнасці, самастойнае
мастацкае значэнне. Воля, рашучы
часць у барацьбе за справу
рэвалюцыі — відучы матыў
партрэта легендарнага палкаводца.

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную спробу Я. Зайцава
злічна раскрыць тэму неўміру
злічна раскрыць тэму неўміру
злічна раскрыць тэму неўміру
злічна раскрыць тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

ішчэ да Вялікай Айчынай вайны
беларускай Леніна... Так
набылі творчы вопыт напы
майстры мастацтваў у вырашэнні
тэмы гэтай.

У пасляваенныя гады нарадзіліся
многія творы А. Шыбіна,
А. Глебава, А. Бембеля,
З. Азгура, А. Заборана, А. Гугеля,
Р. Кудравіч, Я. Харытоненкі
і іншых мастакоў, прысвечаных
Леніну, ленінізму. Сярод іх
сімплы малонак К. Касмачова
«Налярададні» — пра Ільіча ў
Разліце.

Поспех «Налярададні», думачна,
павучальны. К. Касмачоў
знайшоў тую графічную
мову, тую кампазіцыю, а галюнае
— тое жывое пачуццё ў
свабе, з якімі сімплы малонак
знайшоў дарогу да сэрцаў тысяч
і тысяч глядачоў. Гэты выключ-

на шчаслівы вопыт работы
беларускага мастака над
вобраза Ільіча вельмі радзі.
У творчым актыве беларускага
сацыялістычнага мастацтва —
хвалючыя работы, як, напрыклад,
«Есць такая партыя!» і
«Кастрычнік» А. Шыбіна,
«У. І. Ленін з дзясучыкай»
З. Азгура, «Апасіяната» А.
Гугеля і Р. Кудравіч (я маю на
ўвазе другі варыянт гэтай
работы — левую і цэнтральную
часткі трышчына), «У. І. Ленін»
П. Белавасова, творы Л. Рана,
прысвечаныя сямі І. Ульянавым,
«Вялікі пачынаў» І. Давідовіча...
Ды хіба пералічыць усіх, хто
аддаў нахніна вобразу Ільіча...

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

Нельга не прыгадаць тут і тагачасную
спробу Я. Зайцава злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру злічна раскрыць
тэму неўміру

ЛЕНІН.
ЛЕНІНЦЫ.
ЛЕНІНІЗМ

У 1937—1940 гадах А. Бра-
зер працаваў над вобразам
Сяргея Міронавіча Пірава —
вернага вучня Леніна.

Фігура Пірава — на ўвесь
рост, у прастай, спакойнай
паставе. Рысы большавіка, вялікага
грамадзяніна — на першым
плане. І ў той жа час гэты рысы
характару непаўторнага, кіраў-
скага.

Статуя Леніна для Мінскага
камунуа работы А. Грубе... Яго
ж помнік Леніну для Барысава
і Дзяржынскаму для Койданава...
Азгураўскаму партрэты
Дзяржынскага і Маснікова і
Глебаўскага партрэт Фрунзе—для
Дома Урада... Бембелеўскія
праекты помнікаў Леніну для
Поліца і Слуцка... Так узбагачалася
Уладзімір БОЙКА.

У 1937—1940 гадах А. Бра-
зер працаваў над вобразам
Сяргея Міронавіча Пірава —
вернага вучня Леніна.

Фігура Пірава — на ўвесь
рост, у прастай, спакойнай
паставе. Рысы большавіка, вялікага
грамадзяніна — на першым
плане. І ў той жа час гэты рысы
характару непаўторнага, кіраў-
скага.

Статуя Леніна для Мінскага
камунуа работы А. Грубе... Яго
ж помнік Леніну для Барысава
і Дзяржынскаму для Койданава...
Азгураўскаму партрэты
Дзяржынскага і Маснікова і
Глебаўскага партрэт Фрунзе—для
Дома Урада... Бембелеўскія
праекты помнікаў Леніну для
Поліца і Слуцка... Так узбагачалася
Уладзімір БОЙКА.

У 1937—1940 гадах А. Бра-
зер працаваў над вобразам
Сяргея Міронавіча Пірава —
вернага вучня Леніна.

Фігура Пірава — на ўвесь
рост, у прастай, спакойнай
паставе. Рысы большавіка, вялікага
грамадзяніна — на першым
плане. І ў той жа час гэты рысы
характару непаўторнага, кіраў-
скага

УКРАЇНА — АУТАРУ «ЭНЕІДЫ»

Па просьбе карэспандэнта АДІ аб святкаванні 200-годдзя з дня нараджэння Івана Пятровіча Катлярэўскага...

9 ВЕРАСНЯ грамадзкая многіх краін па рашэнні ЮНЕСКА адзначае 200-годдзе з дня нараджэння першага класіка украінскай літаратуры І. П. Катлярэўскага.

Сяга заховаючы памяць аб Катлярэўскім народзе Савецкага Саюза і яго роднай Украіне. Больш падрабязна перадаваліся ў нас яго творы агучаныя тыхам больш мільёна экзэмпляраў.

Яго паэма «Энеіда» дала пачатак новай украінскай літаратуры, з'явілася першым творам, напісаным жывой, гутарковай украінскай мовай.

150 гадоў не сыходзіць са сцэны прафесійнальных тэатраў і клубы вядомыя ва ўсім свеце п'еса «Наталка-Палтаўка».

Адзін з самых таленавітых выканаўцаў опернай музыкі Іван Казлоўскі ўспамінаў: «Я сядзеў за раям і напіваў «Сонца нізкіна».

Сёння ў Палтаве — горадзе, дзе нарадзіўся І. П. Катлярэўскі, адзначаюць 200 гадоў з дня нараджэння першага класіка украінскай літаратуры.

Імя І. П. Катлярэўскага, неўміруча слава выдатнага украінскага паэта перш за ўсё звязаны з паэмай «Энеіда».

Імя І. П. Катлярэўскага, неўміруча слава выдатнага украінскага паэта перш за ўсё звязаны з паэмай «Энеіда».

Сяга заховаючы памяць аб Катлярэўскім народзе Савецкага Саюза і яго роднай Украіне. Больш падрабязна перадаваліся ў нас яго творы агучаныя тыхам больш мільёна экзэмпляраў.

Яго паэма «Энеіда» дала пачатак новай украінскай літаратуры, з'явілася першым творам, напісаным жывой, гутарковай украінскай мовай.

150 гадоў не сыходзіць са сцэны прафесійнальных тэатраў і клубы вядомыя ва ўсім свеце п'еса «Наталка-Палтаўка».

Адзін з самых таленавітых выканаўцаў опернай музыкі Іван Казлоўскі ўспамінаў: «Я сядзеў за раям і напіваў «Сонца нізкіна».

Сёння ў Палтаве — горадзе, дзе нарадзіўся І. П. Катлярэўскі, адзначаюць 200 гадоў з дня нараджэння першага класіка украінскай літаратуры.

Імя І. П. Катлярэўскага, неўміруча слава выдатнага украінскага паэта перш за ўсё звязаны з паэмай «Энеіда».

гульты, песні і музыка, народныя звычкі (вечарніцы, вярэбітва, пахавальныя абрады, рытуалы і г. д.)

ТВОР НЕЎМИРУЧЫ, ЖЫВЫ, МАЛАДЫ

Сястра назвала на параду. Каб гора-ліха адганяць. Зневу атпачыць адраду і сэрцу адпачыць даць.

Проста не верыцца, што ў гэтай — з трагедычнай паэмы, напісанай яшчэ ў XVIII стагоддзі (першая частка «Энеіды» была апублікавана ў 1798 годзе).

Паэма Івана Пятровіча Катлярэўскага, нарадзіўшыся ў тым XVIII стагоддзі, якое дало свету неперашчыманыя каноны класічнай паэзіі.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

Ідзе па нешырокай бязлюднай вуліцы. Мая спадарожніца, бібліятэкар Зблянскага клуба Марыя Гемза расказвае апошнія сельскія навіны.

Калі б не дачка, атрымалася б. Пакуль я туды-сюды па-варыўся, глядзіш, яна і абед прыгатуе. Так вось і жыём.

Прастата і неспрэзднасць, з якой трымалася Надзежда Федэраўна, адразу неяк прываблілі.

«Сватэца да вас прыйшла, Надзежда Федэраўна, — пакараваўла Марыя. — Ды вось хата замкнула».

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

ЯГО НАТАЛКА — НАША НАТАЛКА

Л. Александровская ў ролі Наталкі-Палтаўкі.

уліваючы мой творчы вопыт, я, зразумела, лепей магу адказаць на пытанне аб тым, што тады скарыла мяне асабіста ў творы І. Катлярэўскага.

Раней мне не даводзілася з усімі гэтымі якасцямі мастацкага твора сустракацца ў слухачоў, не задаваўся яны чымсьці, што стаялі ў аматырскіх турках, і таму «Наталка-Палтаўка» так мяне уражала.

Я зараз не памятаю, ці выкарысталі мя ў нашым спектаклі музыкі М. Лысенкі або М. Васільева і Г. Барцінага, і не гэта асноўнае, бо ва ўсіх гэтых кампазітараў гуляе ўспрыманне народнай мелодыі, шчырыя песні і агітывыя танцы.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

«Энеіда» Катлярэўскага мае пэўнае значэнне і для гісторыі беларускай літаратуры.

Алесю Асіпенку — 50 гадоў

Споўнілася 50 гадоў вядомаму беларусаму пісьменніку Алесю Асіпенку...

БАГАЦЕ НАРОДНАГА СЛОВА

Вельмі каштоўным з'яўляецца ў працы тлумачэнні слоўніка, які раскрывае значэнне 128 дыялектных слоў...

НЕ РАЗВІТВАЮЧЫСЯ 3 МАЛАДОСЦЮ

Сць непадалё ад Віцебска вёска з гучнай, нават гримотнай назвай Пушкіры...

БАГАЦЕ НАРОДНАГА СЛОВА

Вельмі каштоўным з'яўляецца ў працы тлумачэнні слоўніка, які раскрывае значэнне 128 дыялектных слоў...

БАГАЦЕ НАРОДНАГА СЛОВА

Вельмі каштоўным з'яўляецца ў працы тлумачэнні слоўніка, які раскрывае значэнне 128 дыялектных слоў...

БАГАЦЕ НАРОДНАГА СЛОВА

Вельмі каштоўным з'яўляецца ў працы тлумачэнні слоўніка, які раскрывае значэнне 128 дыялектных слоў...

Васіль Быкаў. Аповесці, Віліяўскія беларускія прозы. 1969 г. Тираж 14 000 экз. 464 стар. Цана 84 кап.

Іван Шубіцкі. Палескія былі. Літаратурны збор. Р. Нахай, Мастак В. Бароўка. 1969 г. Тираж 20 000 экз. 360 стар. Цана 83 кап.

Пётр Шацерыноў. Каменныя і жалезныя прыродныя помнікі. Аповесці, аповесці. 1969 г. Тираж 50 000 экз. 224 стар. Цана 58 кап.

В. Шарай. Аповяданні аб каміях. Вольнае мастацтва В. Вальштэйна. 1969 г. Тираж 10 000 экз. 56 стар. Цана 10 кап.

С. Антопаў. Старышыні. Аповяданні пра У. І. Меліорні. І. Ільвінскага. 1969 г. Тираж 18 000 экз. 64 стар. Цана 10 кап.

— Няпраўда! — бароныя Васіля Патровіча і сябе, выгукнула яна. — Няпраўда! На жаль, імяна так. Сёння ён спрабаваў вылучыцца з яноў Патраўцаў...

— Ты ўсё гэта, пра свай шлах у літаратурны пісьменнік Алесю Асіпенку расказаў у аўтабіяграфіі «З вышні перакрыжжы гадоў»...

— Ты ўсё гэта, пра свай шлах у літаратурны пісьменнік Алесю Асіпенку расказаў у аўтабіяграфіі «З вышні перакрыжжы гадоў»...

— Ты ўсё гэта, пра свай шлах у літаратурны пісьменнік Алесю Асіпенку расказаў у аўтабіяграфіі «З вышні перакрыжжы гадоў»...

— Ты ўсё гэта, пра свай шлах у літаратурны пісьменнік Алесю Асіпенку расказаў у аўтабіяграфіі «З вышні перакрыжжы гадоў»...

Балгарыі. Нацыянальнае свята народнай песні. Дзяўчаты Іхтынскай акругі — яго ўдзельніцы.

БАЛГАРЫЯ — ВЫСОКІ ПЛЁН

Калыска шмагавой старажытнай культуры. Але балгарская культура ніколі не перажывала такога бурнага росквіту, як за апошнія трыста гадоў.

З першых жа дзён у новай Народнай Балгарыі была дэмакратызавана сістэма адукацыі, пастаўлена на новую аснову работа культурных устаноў. Многа было зроблена для пільнай працы дзяржаўнай культуры і мастацтва. Яшчэ ў 1949 годзе за выдатны дасягненні ў галіне літаратуры і мастацтва былі ўстаноўлены Дзімітраўская прэмія, ганаровы званні народнага артыста, народнага мастака, народнага дзеяча культуры, заслужанага мастака і інш.

У сённяшняй Балгарыі пастаянна спадарожнічкова грамадзяніна — нігіла. Зараз у нас выпускаецца кніг на аднаго чалавека амаль у пяць разоў больш, чым у перадааным 1939 годзе.

Паспяхова развіваецца бібліятэчная справа. Яна працягвае традыцыі нашай дэмакратычнага жыцця. У краіне 10 813 грамадскіх бібліятэк, якія налічваюць 38 мільянаў 443 тысячы тамоў. Амаль ва ўсіх сёлах, якія налічваюць больш як 500 чалавек, ёсць бібліятэкі-чытальні. Некаторыя сёлы ўстаўляваюць свае літаратурныя прэміі, як, напрыклад, прэмія «Златен колос» у сале Палікаршыне.

У краіне больш як 1100 дамоў і клубы культуры. Створа на многа народных універсітэтаў, лектэрыяў і г. д.

Траба адзначыць, што Балгарыя з'яўляецца радзімай самабытнага інстытута культуры і асветы — народных чытальніц (дамоў культуры, якія маюць бібліятэку-чытальню). Заснаваны бібліятэка-чытальніцкі рух ужо больш за 110 гадоў назад, чытальніцы маюць багаты вопыт і традыцыі шматгадовай культурнай дзейнасці. Ім аказваецца значная грамадская і дзяржаўная дапамога.

Насыпна ўзбагачаецца выдатны самабытны творчы балгарскі літаратура. Творы балгарскіх аўтараў перакладзены на 65 моў. Больш чым на 35 мовах чытаюць творы Георгія Нараслава, Людміла Стяганна, Дзімітра Даміава, Еміліяна Стягана і інш. Толькі ў 1967 годзе перакладзена 147 балгарскіх кніг.

Вялікая цікавасць у нас да тэатральнага мастацтва. У краіне працуюць 39 дзяржаўных тэатраў. У аснове балгарскага тэатральнага мастацтва дэмакратычна і рэалістычныя традыцыі,

якія знаходзяць выкарыстанне і ў рэжысуры, і ў сцэнаграфіі.

У рэпертуар тэатраў уваходзяць сучасныя і класічныя балгарскія п'есы, а таксама лепшыя творы сусветнай — сучаснай і класічнай — драматургіі.

У апошнія гады завяршалася новая, вельмі паказальная з пункту гледжання грамадскай значнасці форма — нацыянальны агляд сучаснай балгарскай драмы і тэатра. Сёлета адбудзецца Чацвёрты нацыянальны агляд балгарскай драмы і тэатра.

На працягу апошніх 25 гадоў балгарскія кампазітары стварылі многа музычных і музычна-сцэнічных твораў. Трывала зацвердзіліся на балгарскай і замежнай сцэне оперы «Мамчыл» і «Антэгона 43» Любіміра Пічкава, «Кіліяна» Пана Владзірава, «Альбіна» Марына Галецінава, «Альбіна» і «Піленьскія нон» Парашкева Хаджыева, «Хітры Пётр» Весяліна Стяганна, «Ванікі мастар» Нантанціна Ліева, балеты «Гайдуцкая песня» Аляксандра Райчана, «Легенда аб возерах» Пана Владзірава, «Арфей і Радэа» Цвятана Цвятанова, «Сярэбраныя чаравічкі» Парашкева Хаджыева і больш як дваццаць сучасных опер.

Летас Балгарская канцэртная дзяржава наладзіла ў краіне 9 000 канцэртаў. Сёлета арганізуюцца Пяты агульнабалгарскі конкурс спевакоў і інструменталістаў. Таленавітыя балгарскія спевакі і інструменталісты выступаюць на самых вядомых оперных і канцэртных сценах, такіх, як Вялікі тэатр, Міланская Ла-Скала, Метрополітэн-опера, Люксембург, Венская опера і інш. Шырока вядомыя і жадамыя на сценах усяго свету Нікалай Гяураў, Нікола Нікалаў, Райна Кабапанска і інш. Вялікі поспех мела за мяжой і Сафійская народная опера. Якая гастраліраваў у Савецкім Саюзе, Францыі, Румыніі, Венгрыі, ГДР, ФРГ, Ліване, Сафійскі балет выступіў у Італіі, Францыі, Іспаніі. Сафійская дзяржаўная філармонія — у ССР, Італіі, Францыі, Сімфанічны аркестр Балгарскага радыё і тэлебачання меў вялікі поспех у многіх краінах Еўропы, гэтак жа як і Сафійскі камерны аркестр і камерны хор Балгарскага радыё, харавая капэла «Светаслаў Абрашэнеў» і г. д.

Праслаўляюць Балгарыю ў далёкіх і блізкіх краінах і нашы

калывы мастацкай самадзейнасці. За апошнія гады яны заваявалі многа міжнародных прэміяў і даражэйшых прызванняў розных краін азімаюцца з балгарскім мастацтвам і культурай. Пачынаючы з 1965 года, першыя прэміі міжнародных конкурсаў у Ланганале, Англіі стаяюць у балгарскіх калываў.

Немалы ўклад у культурнае жыццё краіны робіць і балгарскае выдуленне мастацтва. За 25 гадоў было адкрыта больш як 30 мастацкіх галерей і калекцый карцін, у тым ліку ў Ісраэле, такіх як Страніца-Вялікая, Бразавя-Віданскае, Бразавя-Плоўдзускае і інш.

Балгарская кінематографія мае кароткую гісторыю. Але штогод яна стварае больш як 250 мастацкіх, кароткаметражных і навукова-папулярных фільмаў, якія дэманструюцца амаль у 70 краінах. Балгарскія фільмы ўдзельнічаюць і ў міжнародных фестывалях і нярэдка атрымліваюць міжнароднае прызнанне: 80 нашых фільмаў атрымалі больш 130 прэмій. Некаторыя з іх — «Зоркі», «Сонца і цень», «Капітан», «Як малалыды мы былі» — заваявалі некалькі міжнародных прэмій.

Для новай балгарскай культуры характэрна яе масавасць, яе праўдзённасць у самым далёкім краіне. Гэтак сапраўды культурныя свята, якія рэгулярна праводзяцца ў нашых вялікіх і малых гарадах, вёсках. Тысячы і тысячы людзей прыязваюць, напрыклад, Сакавіцкія музычныя дні ў Русе, Бэзавыя музычныя ўрачыстасці ў Явечы, фестываль хораў камернага спеванне «Залатая Дзіяна» ў Явбале, тэатральныя ўрачыстасці ў Відэне і інш.

Зусім невыпадкова ў Балгарыі сістэматычна праводзяцца і буйныя міжнародныя конкурсы, скажам, Міжнародны конкурс маладых оперных спевакоў у Сафіі, Міжнародны фестываль камернай музыкі ў Плоўдзіве, Міжнародны балетны конкурс у Варне, фальклорны — у Бургасе і інш. Усё гэта сведчыць аб высокім міжнародным аўтарытэце нашай культуры.

Прыцягальная сіла сацыялістычнай балгарскай культуры ў тым, што яна праўдзівая, чалавечная, глыбока агульлючшая па прыродзе. Яна абуджае і развівае ў людзях лепшыя пачуцці.

Праслаўляюць Балгарыю ў далёкіх і блізкіх краінах і нашы

Кастэдзін ПАПОО.

ЦЫРК заўсёды быў адным з самых яркіх, незапарэдных і любімых народам аддзіліччаў. Любымі ён і цяпер.

Гучную славу слаўных цыркачоў Дурачых, Лазаранкі, Кіра — памылкі! Дзесяткі маладых талентаў. На артыстычным небасхіле зазаялі зоркамі першай велічыні дараваныя цяпер сусветна вядомых клоунаў Нарандаша, Алега Папова і Юрыя Нікуліна і многіх іншых майстроў цырка, якія ў розны час закончылі вучылішчы.

Аляксандр Валашын, дырэктар і галоўны рэжысёр Дзяржаўнага вучылішча цыркавога і эстраднага мастацтва, расказвае ўсё гэта з ляміна задавальненнем.

— Калі маркі збіраецца, дазваляюць зняць з канцэртаў, — жартуе ён, паказваючы на высокі стос пісьмаў. — Тут геаграфія не толькі нашай краіны. Шыпуць з многіх краін. Жадаюць паступіць у вучылішчы з кожным годам усё больш і больш. Хоць фізічна адкрывай. Ну, а цяпер ідзе на манежу, у класы, знаёміцца з нашымі будынкамі. Цырк трэба абавязкова глядзець, — закончыў нашу кароткую размову дырэктар.

...З паўзюроку (дадзена не ўсё святло) яркія праменьні пражэктара выхоплівае статуя дзяржаўнага фігуру. Пачатковы акорд п'яніста-акампаніятар адліваецца са словамі педагога: «Прашу яшчэ раз. І, калі ласка, не думайце аб памылках». І па туга нацягнутым доце заслізла, спачатку проста, захоўваючы баланс з дапамогай веера, а потым выкарыстоўваючы танцавальны па. Цура Міхайлава, юная эквілібрыстка, якая прыходзіла ў Маскву з Балгарыі. Эквілібрыстаў змяніла група партнёрных акрабатураў, потым у

вачах заміляла некалькі рэчаў, кожная з якіх, апісваючы ў паветры прызначаны ёй шлях, назнаменна прыходзіла ў рукі жанглёра Уладзіміра Голубева.

Але вось на манежы музычныя акцэнтры, два Мікалай — Сарокін і Арлоў, і памяншаныя напоўнілася браўэрнымі, вясёлымі мелодыямі.

Адным словам, ішоў прагон

ва чыгулішча, апрача агульнаадукацыйных, уваходзяць хаджэне і ташы на дроце, жангліраванне, акрабатура, гімнастыка, балетныя танцы. Для тых, хто мае добры музычны слых, а такіх большасць, выкладаюць ігру на розных музычных інструментах. Для ўсіх астатніх — гісторыю класічнай рускай і замежнай музыкі. Ленцы, як правіла, суправаджаюцца музычным паказам. На аддзеленых кватэрах, напрыклад, апрача названых дэспічана, выкладаюць мастацтва п'янінамы. Лячэй называе прадметы, якіх не вывучаюць будучыя артысты, чым пералічыць іх усё.

Сумненні, часам расчараваны, падлічваюць юных на выбарным шляху. Але перамагае той, хто нягледзячы на непазбедныя наддзя, самааддана дабіваецца ацэнкі даўлення сваёй запаветнай мары!

І сапраўды даўнае гэта мастацтва — цырк!

З цырка заўсёды выходзілі ўсхваляваны і падбадзёрны, яшчэ і яшчэ раз перакананы ў тым, якія невычараны чалавечыя магчымасці. І разумееш, чаму савецкі пісьменнік Леанід Ліяноў сказаў аднойчы пра цырк: «Цырк проста неабходны ў нашым жыцці, як зялёная галянка за акном». Дакладней, напэўна, не скажам. А ў тым, што цырк не перастае здзіўляць і ёсць, бадай, галоўны сакрэт яго даўляцця і велізарнай прыцягальнай сілы!

У гэтым лісьні раз пераканаваны, пабыўшы на спектаклях-канцэртах вучылішча цырка, Бадай, гэта адзіны экзамен, дае традыцыйны надпіс: «Цырк, ідуць экзамены!» непазбедны. Бо як жа не наапаздаўруеш зграбнай дзядушчы, якая выконвае на грашчэйшым са самым кўпалам каскад найсклада-

нейшых практыкаванняў і доўрыць нам, якім чужым, з незвычайна вышні каруючы ўсмішка юнацтва! А непадзель, ля галоўнага ўваходу на арэну, Любе Пецінай — ападысраваў ле педагог, заслужаны артыст РСФСР Юры Мандыч. Ці варта здзіўляцца таму, што першыя кветкі, першыя артыстычныя лаўры былі падзелены артыстчай з настаўнікамі. І кожны раз, калі абяўляючы цыркачоў кўмар, вядучы называў празвішчы педагога-рэжысёра, авалы невялікай залы (экзамены прыходзяць пры публіцы) ўзманяліся.

Гады не зменшылі ў ветэранах манежа грацыі і станасці, і старажылы адрозні паказвалі сваіх ранейшых кўмар, якія некалі славіліся высокім майстэрствам, а цяпер прывыклі сабе высакорданнай працы педагога. Рэжысёры-пастаноўшчыкі, Мікалай Кіс, Мікалай Баўман, Андрэй Крукаў і многіх іх калегі на чале з нястомным Аляксандрам Валашыным аддаюць свой талент і багаты вопыт будучым артыстам.

Два гады назад вучылішча цыркавога мастацтва, дарчы скажаць, адзіная ў свеце навукальная ўстанова такога характару, святкавала саракагоддзе. Сёлета яго выпускнікі сулава з другой, вельмі ўважнай, у гісторыі савецкага мастацтва датай — савецкаму цырку спаўняецца 50 гадоў.

І, трэба меркаваць, сярэд мноства вышнанаўчых, цёплых слоў, якія ідуць ад самага сэрца ў адрас нашых цудоўных майстроў манежа, адным з самых галоўных і даражэй падарункаў з'явіцца выпуск маладых цыркавых артыстаў, тых, каму трэба захаваць і памножыць славу савецкага цырка.

Юры АРЦЮНЯН, (АДН).

ЧАРОЎНЫЯ АГНІ МАНЕЖА

адной з праграм-экзаменаў, той самай, пасля якой учарашні студэнт-выпускнік набывае, нарэшце, дыплом артыста цырка! Але гэта запаветную мару цяперашняга дэдуля ўспрамае ўспрамае.

Паступіць у вучылішча, прайсці праз строгае сіта адборачных камісій (на адно месца, мінімум, прэтэндуюць 8—10 абшурэнтаў) — гэта яшчэ палавіна справы. Цыркавы артыст павінен шмат працаваць. Паспех прыходзіць не адразу і ўзагарджае сапраўды варты.

У лік абавязковых прадметаў асноўнага аддзялення цыркаво-

мента бронзавую фігуру У. І. Ляніна і паваяў у Зіслёбене на пералітку. Намежныя пагрыты на чыгуначнай платформе знайшлі скульптуру Ляніна, знялі яе і схавалі. А калі савецкія войскі увайшлі ў Зіслёбене, на плошчы яны ўбачылі помнік Ляніну. Рабочыя Зіслёбена адлілі з мэды статую Эрнста Тэльмана і падарылі яе гораду Пуншкіну. І цяпер помнік Ляніну стаіць у нямецкім горадзе, а помнік праўдывому нямецкага класа — у Пуншкіне.

У калекцыі Валерыя Конанава — больш як 300 паштовак і фатаграфій помнікаў Ляніну ў Савецкім Саюзе, Венгрыі, Манголіі, Польшчы, Чэхаславакіі. Большасць фатаграфій увайшла ў ўнікальны альбом, выпушчаны адным варонежскім прадпрыемствам. У карашок альбома ўманшраваны «Іграючы» механізм, зроблены на Маскоўскім гадзінніковым заводзе. Механізм заводзіцца кльоткам і, калі альбом адкрыты, выконваецца мелодыя «Інтэрнацыянала».

Іван КАВАЛКІН, карэспандэнт АДН.

ЛЕББАЧАННЕ

Першая праграма 9-10 — тэлебачанне школе. Тэаграфіі, 5-ы клас «Архэаграфія» 9-40 — у свеце навукі і тэхнікі. «Калі знікне нябэс» Кінарнарыс, 10-40 — навіны (М). 10-15 — «Маршрутны папшоўнік». Перадача з Куйбышава, 10-45 — канцэрт шкільскага маладынага ансамблю «Вясёлка» (М). 10-55 — праграма перадач. 17-00 — навіны (М). 17-15 — «Аб'ект»». Перадача для фотаматару (М). 17-45 — «Манежны бізнес руху». «Астэмабля», 18-15 — праграма, прысвечаная 25-годдзю вызвалення Балгарыі ад фашызму (М). «Вясёлка». Прэм'ера балгарскага тэлевізійнага мастацкага фільма (М). 20-30 — «Час» Інфармацыйная праграма (М). 21-15 — камэнтарый дзя. «Ураджай у асені». 21-20 — «Будунык». Тэлевізійны чыстаўнік. 21-55 — «Кінашэра абнававацца». Публіцыстычны фільм. 22-55 — святочны канцэрт у адносна рэспубліцы Балгарыі. Перадача з Сефіі.

Другая праграма, 17-45 — для дзяцей. «Умелыя рукі» (М). 18-15 — «Школа і цэмент» фільм. «Урон гісторыі». Мастацкі фільм. 19-40 — наш кінатэатр. «Зілыя рукі». Перадача. 20-10 — «У свеце танца». Фільм-канцэрт. 21-15 — «Гурні пра літаратуру». Письменник А. Фадееў (М).

10 верасня

Першая праграма 9-10 — тэлебачанне школе. Кінашэра «Школа і цэмент» 9-40 — у свеце навукі і тэхнікі. «Калі знікне нябэс» Кінарнарыс, 10-40 — навіны (М). 10-15 — «Маршрутны папшоўнік». «Сто здум дух сабраў» (М). 10-45 — С. Нікіцін, 12-10 — «Тыбэ, конацтва» Перадача з Пензы. 12-40 — для школьнікаў. «Спартак» Кінатэатр (М). 16-10 — школьная фільмацыя. «Навалында». Мастацкі фільм. 17-45 — «Калі падмаюць фільм». Перадача з Ульянаўска. 18-30 — Па ленынскіх мясцінах. Перадача з Ленінграда. 19-40 — для 100-годдзя з дня нараджэння У. І. Ляніна. Ленінскія чытанні. «Ленінскае вучэнне аб пралетарскім інтэрнацыяналізме і сучаснасці». 20-15 — камэнтарый дзя. «Ураджай у асені». 20-15 — «Панарама навін». 20-35 — канцэрт. 21-15 — «Час». Інфармацыйная праграма (М). 21-55 — «Чемпіят свету па футболе». Паўночная Італьянская ССР. Перадача з Белфаста. У перапынках — навіны (М).

11 верасня

Першая праграма. 10-00 — навіны (М). 10-15 — «Па ленынскіх мясцінах». Перадача з Ленінграда. 10-45 — для школьнікаў. «Вялікія круты». Тэлевізійны спецыяль. 12-35 — для дашкольнікаў і малодшых школьнікаў. «Пасік назвае свет». Перадача з Гольнага. 16-55 — праграма перадач. 17-00 — навіны (М). 17-15 — «Малодыя галасы». Аб першых зборках Бальшых Інтэраві. Казіміра Камейшы. Яўгена Ша. Сана. 17-45 — школьная фільмацыя «Яны Купаль». Дакументальны фільм. 18-05 — «Кілі, тартам і рэкорды». «Спартак» Кінатэатр (М). 18-30 — «Панарама навін». 18-55 — дзіцячы канцэрт. «Назлія, якое лічыла да дзесяці». Літвенскі фільм. 19-05 — «Француская савецкая тэатральні». 19-20 — «Дарога далом». Тэлевізійны мастацкі фільм. Першы частка. 20-30 — «Час». Інфармацыйная праграма (М). 21-15 — камэнтарый дзя. «Ураджай у асені». 21-15 — «Навука, эпітаніка, практыка». Тэлевізійная сельскагаспадарчая школа. «Перадвыя металы апалям прыца». 21-55 — «Венер вандраванні». Тэлеадажэ. 22-45 — на чэмпіяце ССР па шлахматах. Дзёнін. 23-00 — навіны. 23-15 — для студэнтаў і вучыцельна матэматыка» І курс.

ЯК НАРАДЖАЕЦЦА РАДАСЦЬ

[Заканчэнне. Пачатак на 2-й і 3-й стар.]

— Добры дзень, — павітаўся Валахановіч і нечакана жаласліва зморшчыўся: змушаны, натапыраны выглед Васіля Пятровіча, відаць, уразаў яго.

Васіль Пятровіч кінуў галавою і, дэманстравыўна выбіраючы за судзіло псіхіятра, перавёў на яго позір. Забываючыся на папярэдняне Наталі Іванавы наважыў дзяржэць: «Мы яшчэ паба- чым, у каго больш розуму і логікі», — помслыя падумаў ён.

— Як вы адчуваеце сябе? — спытаўся псіхіятр, гасячы блыск пранізлівых вачэй.

— Дзякуючы клопатам загадчыка аддзялення, выдатна, — з выклікам, кльва адказаў Васіль Пятровіч.

— А як спіць?

— Калі агучаваць снатворным, выдатна. Вышчам у ваце.

— На што скардзіцеся?

Васілю Пятровічу захачелася паніць, нават прыкніцця хітрымні вар'ятам, пахадзіць па краі абрыва.

— Скардзіцеся! На людзей, якія за мерку ўсяго баруць сябе, — сказаў ён па-змоўніцку. — На прыстойных... мм...

нарьерыстаў-садыстаў... Есць такія тыпы ў падручніках па псіхалогіі?

Падобны на чорныя пучкі бровы ў псіхіятра прыўзняліся, а валасы на галаве, на адварот, апусціліся, і наморшчаны лоб як бы павузеў.

— Есць, — падумаўшы, сказаў ён сур'езна. Ён, безумоўна, ведаў, што хворы сочаць за ўрачамі не менш пільна, і не зірнуў на Валахановіча, не запытаў у свядкі. Але очы ў яго ледзь здрыгануліся, і Васіль Пятровіч зразу меў: ён хацеў зрабіць якраз гэта. «Што са мной? Навошта я зую Іх. Няжэ сапраўды ў мяне нешта пахіснулася? — спыхаўся Васіль Пятровіч. — Што за насланне?»

Валахановіч, па ўсім, заўважыў гэтае смяценне. Пакалашы руку на вострае калена Васіля Пятровіча, спакойна сказаў:

— Не трэба злаваць...

— Чаму?

— Ды так... Снажыце лепш, што новага з прэктам плошчы Ляніна?

— Неяк мала думалася пра яе.

— Кіньце, не веру. Et nunc et semper et in seculum!

Шкаў у Васіля Пятровіча тарганулася, і ён неадверлага глянуў у маладзых разумных вочы прафесара.

— А ўвогуле, мм, вы маеце рацыю... Думаў, вядома... Віктар Сярэдзюк пранане расшыць яе выклічна, як адміністрацыйна-дэлавы цэнтр. Цяпер модна надаваць архітэктур-

ным комплексам адзіную мэтанакіраванасць. Дзі сапраўды ў гэтым ёсць сэнс. На месцы педэстытута можна будзе ўзняць сапраўдны гмах. Але...

Твар у Валахановіча пачаў ясьнець.

— Ну, ну!

— Але ў такім выпадку плошча ўжо адвечоркам будзе мёртвай, — ні аганька ў вокнах, ні чалавека на тратуары, — усміхнуўся Васіль Пятровіч. — А галоўнае, калі ўсё гмахі засяліць служачымі, рэспубліка не пракорыміць іх.

— Ха, ха, ха! — раскаціста засмяяўся Валахановіч.

— Ха, ха! — паўтарыў яго Васіль Пятровіч.

Яны смяяліся згодна, ад душы, прашчупваючы адзін аднаго вачыма і адчуваючы палёкку, радасць.

Радасць у Васіля Пятровіча была асабліва поўнай, бо ён, апрача ўсяго, адчуваў, што не, нічога яшчэ не скончына, што ён сказаў і зрабіў далёка лічце не ўсё. І, нягледзячы ні на што, у ім, аказваецца, збіраліся сілы... З нейкай невядомай раней выразнасцю ён раптам узяў і плошчу — прастору, імкліваю. Зразумей: тое, што аталоса на плошчы ад мінулага, не толькі не перашкаджае пакуль што ёй быць самаю сабою, а ўпрыгожвае яе, робіць больш змястоўнай, мілай сэрцу. Стаўшы апафеазам дзяржаўнасці, яна будзе ўвасабленнем таго высокачалавечага, мудрага, што звязана з Ільчым, з яго словам і справай. І някая супярэчнасць, што на ёй будзе панавачаць новы гмах, няма. Які няма гэтай супярэчнасці паміж навукай і народнай дзяржавай. І Васіль Пятровіч ужо бачыў гэты гмах — адрыты, праўдзівы...

Дзякуй, — нарэшце сказаў ён Валахановічу. — Вы добры чалавек. Дзякуй...

[Заканчэнне ў наступным нумары]

КАНОФІКТ. Фотаацюд А. КУЛЯ.

Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗГР, В. М. АПАДА, А. Ц. БАЖКО [намеснік галоўнага рэдактара], Б. І. БУР'ЯН, А. І. БУТАКОУ, А. С. ГРАЧАНІКАУ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, І. М. ДАБРАЛЮБАУ, В. У. ІВАШЫН, А. С. КАЗЛОУСкі, П. М. МАКАЛІ, У. Л. МЕХАУ [адказны сакратар], Р. К. САБАЛЕНКА, І. А. САМНОВА, М. Г. ТКАЧОУ, Ю. М. ЧУРКО, Р. П. ШЫРМА.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўтарскі і п'яціцу

НАШ АДРАС І ТЭЛЕФОНЫ: г. Мінск, вул. Захарава 19 Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 3-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 3-25-25, адказнага сакратара — 3-44-04, аддзела літаратуры — 3-21-53, аддзела тэатра, кіно і музыкі — 3-24-62, аддзела вышнеленага мастацтва, архітэктурны і вытворчай асціны — 3-24-62, аддзела публіцыстыкі — 3-24-62, аддзела культуры — 3-22-04, аддзела інфармацыі — 3-44-04, выдавецтва — 6-25-19, бухгалтэрыі — 6-25-87.

«Літаратура і искусство» — орган Міністэрства культуры і правлення Саюза пісателёў БССР, Мінск. Індэкс 63856. Друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі, АТ 17224.